

**UCHWAŁA NR III/14/2024
RADY GMINY W CZARNOCINIE**

z dnia 20 czerwca 2024 r.

**w sprawie uchwalenia Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i
Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2024 – 2027**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz. U. 2024 poz. 609 z późn. zm.) i art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. 2024 poz. 424 z późn. zm.), uchwala się co następuje:

§ 1. Uchwala się Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2024 - 2027, stanowiący załącznik do uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Czarnocin.

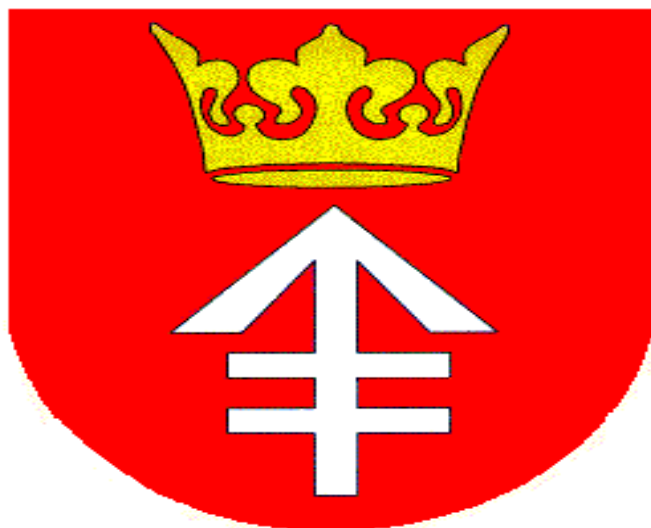
§ 3. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia jej ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Świętokrzyskiego.

Przewodniczący Rady Gminy

mgr Sebastian Wojaś

Załącznik nr 1
UCHWAŁA NR III/15/2024
RADY GMINY W CZARNOCINIE
z dnia 20.06.2024 roku

w sprawie uchwalenia Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej
i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2024 – 2027

**GMINNY PROGRAM
PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY
DOMOWEJ ORAZ OCHRONY OSÓB
DOZNAJĄCYCH PRZEMOCY DOMOWEJ
W GMINIE CZARNOCIN
NA LATA 2024- 2027**

Spis treści

1. Wstęp.....	2
2. Podstawy prawne.....	3
3. CHARAKTERYSTYKA ZJAWISKA PRZEMOCY DOMOWEJ.....	5
3.1 Przemoc domowa – definicje prawne.....	5
3.2 Formy i fazy przemocy domowej.....	6
3.3 Ochrona osób doznających przemocy domowej.....	8
4. Diagnoza zjawiska przemocy na terenie Gminy.....	10
4.1 Podstawowe informacje o gminie.....	10
4.2 Skala zjawiska na terenie Gminy.....	11
5. Zasoby lokalne umożliwiające przeciwdziałanie zjawisku przemocy domowej.....	15
6. Część programowa.....	17
6.1 Cel główny i cele szczegółowe Programu.....	17
6.2 Realizacja, monitoring i ewaluacja Programu.....	22
6.3 Harmonogram i realizacja Programu.....	23

1. Wstęp

Przemoc domowa to specyficzna grupa czynów zabronionych przez prawo, a jej stopień społecznej szkodliwości jest bardzo wysoki. Przyjmując definicję Rady Europy, przemoc w rodzinie (inaczej przemoc domowa) określa się, jako „wszelkie akty przemocy fizycznej, seksualnej, psychologicznej lub ekonomicznej zdarzające się w rodzinie lub gospodarstwie domowym, lub między byłymi, lub obecnymi małżonkami, lub partnerami, niezależnie od tego, czy sprawca i ofiara dzielą miejsce zamieszkania, czy nie”¹.

Analizując statystyki dotyczące przemocy domowej zaobserwować można, iż problem ten dotyczy najczęściej kobiet i dzieci. Z uwagi na swoją złożoność, zjawisko to wymaga podejścia interdyscyplinarnego oraz stałej i systematycznej współpracy instytucji oraz organizacji rządowych i pozarządowych zmierzającej do zmniejszenia skali jego występowania. Działania zapobiegawcze przemocy domowej należy realizować na wielu poziomach. W działania powinno się zaangażować oprócz ustawodawcy, organizacji rządowych i pozarządowych, również całe społeczeństwo.

Niemniej istotna jest ochrona i pomoc osobom doznającym przemocy domowej. Doświadczanie przemocy w domu, a zatem w środowisku, które powinno kojarzyć się z bezpieczeństwem oraz godnymi warunkami bytowymi, niesie za sobą szczególnie dolegliwe konsekwencje.

W celu efektywnego przeciwdziałania przemocy domowej oraz zmniejszaniu jej negatywnych następstw w życiu społecznym i rodzinnym tworzy się Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej w Gminie Czarnocin na lata 2024- 2027. W miarę potrzeb i sytuacji społecznej zadania i cele programu mogą ulegać zmianom i udoskonaleniom.

¹ Konwencja Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej, Istanbul 2011.

2. Podstawy prawne

Niniejszy Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej w Gminie Czarnocin na lata 2024-2027 został opracowany zgodnie z dyspozycją art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy domowej (t.j. Dz. U. z 2023, poz. 289, 535) – z uwzględnieniem nowelizacji wprowadzonej na mocy wspomnianej Ustawy z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2024 poz. 424 z późn. zm.), która obowiązuje w zasadniczej części od 22 czerwca 2023 r.

W myśl art. 6. ust. 2 pkt 2-4 w/w ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej do pozostałych zadań własnych gminy należy:

- ✓ prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą domową;
- ✓ zapewnienie osobom doznającym przemocy domowej miejsc w ośrodkach wsparcia;
- ✓ tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

Założenia niniejszego Programu oparto na następujących aktach prawnych, które wyznaczają ramy krajowego systemu przeciwdziałania przemocy domowej. Są to w szczególności:

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. z 1997 r. Nr 78 poz. 483 ze zm.),
- Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 171),
- Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. 2023 poz. 1693 ze zm.),
- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz.U. 2023 poz. 165 ze zm.),
- Ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (tj. Dz.U. 2023 poz. 172 ze zm.),
- Ustawa z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1304),
- Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tj. Dz.U. 2022 poz. 2230),

- Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2020 r. poz. 1359),
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997r. Kodeks karny (t.j. Dz. U. 2022 poz. 1138 ze zm.),
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1375),
- Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny (tj. Dz. U. 2022 poz. 1360 ze zm.),
- Ustawa z dnia 17 listopada 1964 Kodeks postępowania cywilnego (tj. Dz. U. z 2021 r. poz. 1805 ze zm.),
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 września 2023 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz. U. z 2023 r. Poz. 1870).

3. CHARAKTERYSTYKA ZJAWISKA PRZEMOCY DOMOWEJ

3.1. Przemoc domowa- definicje prawne

Zgodnie z art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy domowej przez pojęcie przemocy domowej rozumie się: „jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności:

- ✓ narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia,
- ✓ naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną,
- ✓ powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę,
- ✓ ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej,
- ✓ istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej”.

Natomiast w myśl art. 2 ust. 1 pkt 2 w/w ustawy osoba doznająca przemocy domowej to:

- ✓ małżonek, także w przypadku, gdy małżeństwo ustało lub zostało unieważnione oraz jego wstępni, zstępni, rodzeństwo i ich małżonkowie,
- ✓ wstępni i zstępni oraz ich małżonkowie,
- ✓ rodzeństwo oraz ich wstępni, zstępni i ich małżonkowie,
- ✓ osoby pozostające w stosunku przysposobienia i ich małżonek oraz ich wstępni, zstępni, rodzeństwo i ich małżonkowie,
- ✓ osoby pozostające obecnie lub w przeszłości we wspólnym pożyciu oraz ich wstępni, zstępni, rodzeństwo i ich małżonkowie,
- ✓ osoby wspólnie zamieszkujący i gospodarujący oraz ich wstępni, zstępni, rodzeństwo i ich małżonkowie,
- ✓ osoby pozostające obecnie lub w przeszłości w trwałej relacji uczuciowej lub fizycznej niezależnie od wspólnego zamieszkiwania i gospodarowania,
- ✓ małoletni – wobec których jest stosowana przemoc domowa.

Przez osobę doznającą przemocy domowej należy także rozumieć małoletniego będącego świadkiem przemocy domowej wobec osób, o których mowa wyżej.

Z kolei art. 2 ust. 1 pkt 3 definiuje pojęcie „osoba stosująca przemoc domową” – należy przez to rozumieć pełnoletniego, który dopuszcza się przemocy domowej wobec osób, o których mowa w pkt 2 (wyżej);

Kolejno art. 2 ust. 1 pkt 4 określa pojęcie „świadka przemocy domowej” – należy przez to rozumieć osobę, która posiada wiedzę na temat stosowania przemocy domowej lub widziała akt przemocy domowej.

Ponadto, zachowania przemocowe mogą wypełniać znamiona różnych typów czynów zabronionych penalizowanych przez przepisy Kodeksu karnego. Jeżeli przemoc ma charakter ciągły, zostanie zakwalifikowana jako przestępstwo znęcania się nad rodziną z art. 207 Kodeksu karnego, które jest ścigane z urzędu.

Artykuł 207 Kodeksu karnego stanowi, że:

„§ 1. Kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą najbliższą lub inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny i fizyczny, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do 5 lat.

§ 2. Jeżeli czyn określony w §1 połączony jest ze stosowaniem szczególnego okrucieństwa, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od roku do 10 lat.

§ 3. Jeżeli następstwem czynu określonego w §1 lub 2 jest targnięcie się pokrzywdzonego na własne życie, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od 2 do 12 lat”.

3.2. Formy i fazy przemocy domowej

W literaturze występuje wiele definicji przemocy. Pojęcie to najczęściej zastępowane jest terminami takimi jak brutalność, okrucieństwo, agresja. Niezależnie od formy, w jakiej występuje, stanowi pogwałcenie podstawowych praw człowieka. Przemocą jest „intencjonalne działanie lub zaniechanie jednej osoby wobec drugiej, które wykorzystując przewagę sił narusza prawa i dobra osobiste jednostki, powodując cierpienia i szkody”².

W celu określenia czy dane zachowanie lub zaniechanie jest przemocą, należy zbadać czy spełnia następujące 4 warunki:

➤ jest intencjonalne;

² <http://niebieskalinia.info/index.php/przemoc-w-rodzinie> (dostęp: 21.12.2023).

- jedna osoba posiada wyraźną przewagę nad drugą;
- doszło do naruszenia praw i dóbr osobistych drugiej osoby;
- osoba, wobec której stosowana jest przemoc doświadcza cierpienia, ponosi szkody fizyczne i psychiczne³.

Należy wyróżnić przede wszystkim następujące formy przemocy: przemoc fizyczną, przemoc psychiczną, przemoc seksualną, przemoc ekonomiczną i zaniedbanie. Formy te często występują łącznie. Przemoc fizyczna to zachowanie, którego skutkiem może być uszkodzenie ciała. Nieważne jest jednak, czy do takiego uszkodzenia dojdzie. Będzie to np. popychanie, szarpanie, kopanie, bicie pięścią, przypalanie papierosem. Przemoc psychiczna zawiera przymus i groźby, jest najczęstszą z form przemocy, trudną do udowodnienia. Przejawem takiej przemocy może być np. krytykowanie, szantażowanie, krzyczenie, obrażanie, lekceważenie. Z kolei przemoc seksualna to podjęcie czynności seksualnej bez zgody drugiej osoby lub wykorzystanie stanu jej nieświadomości. Przykładem będzie tutaj np. zgwałcenie czy nagrywanie stosunku seksualnego. Natomiast przemoc ekonomiczna wiąże się celowym niszczeniem czyjejś własności, pozbawianiem środków lub stwarzaniem warunków, w których nie są zaspokajane niezbędne dla przeżycia potrzeby. Będzie to m.in.: niszczenie rzeczy, włamanie do zamkniętego osobistego pomieszczenia, używanie rzeczy bez pozwolenia, zabieranie pieniędzy. Ostatnią z wymienionych form przemocy- zaniedbanie, można określić też jako formę przemocy ekonomicznej. Oznacza ona np.: niedawanie środków na utrzymanie, pozbawianie jedzenia, ubrania, schronienia, brak pomocy w chorobie⁴.

Przemoc domowa zazwyczaj nie jest aktem jednorazowym, wręcz przeciwnie- ma ona charakter długotrwały i cykliczny. Zjawisko to najczęściej powtarza się według określonego schematu, który stanowią trzy następujące po sobie fazy:

1. Faza narastającego napięcia- jedno z parterów staje się napięte i stale poirytowane, sprawia wrażenie, że nie panuje nad swoim gniewem, często zaczyna pić czy przyjmować inne substancje odurzające. W tym czasie osoba doznająca przemocy stara się spełniać wszystkie zachcianki osoby stosującej przemoc, często przeprasza, wywiązuje się ze wszystkich swoich obowiązków. Objawami narastającego napięcia u osoby doznającej przemocy są różne dolegliwości typu bóle głowy, brzucha, bezsenność, nadpobudliwość nerwowa.

³ Tamże.

⁴ <http://niebieskalinia.info/index.php/przemoc-w-rodzinie/8-rodzaj-przemocy> (dostęp: 21.12.2023).

2. Faza gwałtownej przemocy- osoba stosująca przemoc wpada w szal i stara się wyładować napięcie. Do ataków agresji i stosowania przemocy dochodzi z mało istotnych powodów. Osoba doznająca przemocy znajduje się w stanie szoku, uspokaja osobę stosującą przemoc, stara się ochronić siebie, odczuwa wstyd i przerażenie, staje się apatyczna. Jest to najkrótsza faza. Skutki użytej przemocy mogą być różne - obrażenia fizyczne, a nawet śmierć. Po takim zachowaniu najczęściej dochodzi do spadku napięcia i obniżenia poziomu agresji osoby stosującej przemoc.

3. Faza miodowego miesiąca- jest to trzecia faza, kiedy osoba stosująca przemoc wyładowała już swoją złość, wie, że posunęła się za daleko, wyraża skruchę, obiecuje poprawę, szuka wytłumaczenia dla tego, co zrobiła, okazuje ciepło i miłość. Osoba doznająca przemocy zaczyna wierzyć w zmianę osoby stosującej przemoc, a także w to, że przemoc była jedynie incydentem, odczuwa bliskość i zaufanie. Jednakże, faza ta przemija i znowu rozpoczyna się faza narastania napięcia⁵.

3.3. Ochrona osób doznających przemocy domowej

Analizując raport podsumowujący działalność Ogólnopolskiego Pogotowia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia” za 2022 rok, należy stwierdzić, że przemoc domową zgłaszały przede wszystkim kobiety i były to głównie zgłoszenia telefoniczne. Wśród telefonujących zdecydowaną większość stanowiły właśnie kobiety (76%), jednak również mężczyźni nierzadko korzystali z możliwości uzyskania porady czy wsparcia. Numer infolinii wybierali głównie dorośli. W analizowanym okresie odebrano 232 połączeń od dzieci lub niepełnoletniej młodzieży (1,25% wszystkich rozmów). Osoby zgłaszające przemoc rzadko mówią o tylko jednym jej rodzaju. Przemoc psychiczna towarzyszy w zasadzie każdej z pozostałych form. Zgłaszało ją w 2022 roku: 7518 osób (w tym 123 dzieci). Przemoc fizyczną zgłaszało 4385 dzwoniących (w tym 79 dzieci). Odnotowano również niemały udział przemocy ekonomicznej oraz seksualnej⁶.

Każda z osób doznających przemocy domowej może liczyć na bezpłatną pomoc ze strony państwa. Art. 3 Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej stanowi, że pomocy tej udziela się w formie:

⁵ J. Maciaszek, *Zjawisko przemocy we współczesnym świecie. Wybrane aspekty*, KUL, Stalowa Wola 2010, s. 39-41.

⁶ https://www.niebieskalinia.info/images/Raport_2022.pdf (data dostępu: 21.12.2023).

- 1 poradnictwa medycznego, psychologicznego, prawnego, socjalnego, zawodowego i rodzinnego;
- 2 interwencji kryzysowej i wsparcia;
- 3 ochrony przed dalszym krzywdzeniem, przez uniemożliwienie osobie stosującej przemoc domową korzystania ze wspólnie zajmowanego mieszkania z osobą doznającą przemocy domowej oraz zakazanie kontaktowania się i zbliżania się do osoby doznającej przemocy domowej;
- 4 zapewnienia osobie doznającej przemocy domowej bezpiecznego schronienia w specjalistycznym ośrodku wsparcia dla osób doznających przemocy domowej;
- 5 badania lekarskiego w celu ustalenia przyczyn i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy domowej oraz wydania zaświadczenia lekarskiego w tym przedmiocie;
- 6 zapewnienia osobie doznającej przemocy domowej, która nie ma tytułu prawnego do lokalu zajmowanego wspólnie z osobą stosującą przemoc domową, pomocy w uzyskaniu mieszkania.

Zgodnie z art. 9d ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej podejmowanie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą odbywa się w oparciu o procedurę Niebieskie Karty, której procedura od sierpnia 2010 r. nie wymaga zgody osoby dotkniętej przemocą domową. Procedura Niebieskie Karty obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie. Przedstawiciele podmiotów, o których wyżej mowa realizują procedurę Niebieskiej Karty w oparciu o zasadę współpracy i przekazują informacje o podjętych działaniach przewodniczącemu zespołu interdyscyplinarnego. Wszczęcie procedury Niebieskie Karty następuje przez wypełnienie formularza Niebieska Karta w przypadku powzięcia, w toku prowadzonych czynności służbowych lub zawodowych, podejrzenia stosowania przemocy wobec członków rodziny lub w wyniku zgłoszenia dokonanego przez członka rodziny lub przez osobę będącą świadkiem przemocy domowej. Wszystkie instytucje państwowe i samorządowe, które w związku ze swoją działalnością podjęły informację o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu, zobowiązane są niezwłocznie poinformować o tym prokuraturę lub policję. Zaniechanie tego obowiązku może skutkować odpowiedzialnością karną.

4. Diagnoza zjawiska przemocy na terenie Gminy Czarnocin

4.1. Podstawowe informacje o gminie

Gmina Czarnocin położona jest w powiecie kazimierskim w południowo-wschodniej części województwa świętokrzyskiego i zajmuje obszar 6 953 ha i zamieszkiwana jest przez 3664 mieszkańców. Geograficznie gmina Czarnocin leży na pograniczu Garbu Wodzisławskiego i Płaskowyżu Proszowickiego. Teren gminy przecinają szlaki komunikacyjne z Kielc przez Busko-Zdrój, Kazimierz Wielką oraz Proszowice do Krakowa oraz z Opatowca przez Działoszyce do Jędrzejowa. W skład gminy wchodzi 24 sołectwa. Czarnocin jest gminą rolniczą i uprawa ziemi jest głównym zajęciem jej mieszkańców. Brak przemysłu i dogodny klimat sprzyjają produkcji zdrowej żywności i rozwojowi agroturystyki. Gmina Czarnocin słynie z malowniczych krajobrazów, bogactwa fauny i flory oraz licznych pamiątek historycznych. Na żyznych glebach uprawia się warzywa gruntowe, zboża, tytoń, fasolę, rośliny okopowe i pastewne. Bliskość Krakowa, który zapewnia rynek zbytu płodów rolnych jest atutem dla rozwoju przechowalni i handlu. Według danych Urzędu Stanu Cywilnego liczba mieszkańców Gminy Czarnocin na dzień 31.12.2023 r. wynosiła 3668 osób, w tym 1830 kobiet i 1 838 mężczyzn. Liczba mieszkańców gminy w ciągu ostatnich dwóch lat zmalała. W 2021 roku liczba mieszkańców wynosiła 3753 osoby, natomiast 2022 roku – 3708 osób.

Gmina Czarnocin ma ujemny przyrost naturalny wynoszący -39. W 2023 roku na terenie gminy **urodziło się 18 dzieci, a zmarły 57osoby.**

Tabela 1. Przyrost naturalny w Gminie Czarnocin- lata 2021-2023.

	Urodzenia	Zgony	Przyrost naturalny
2021	32	68	-36
2022	34	66	-32
2023	18	57	-39

Źródło: Urząd Stanu Cywilnego Gminy Czarnocin

4. 2. Skala zjawiska na terenie Gminy Czarnocin- dane instytucjonalne

Zadania w zakresie pomocy społecznej realizuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Czarnocinie. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej nakłada na gminę obowiązek udzielania pomocy osobom i rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej. Pomoc może być świadczona w formie pieniężnej i niepieniężnej, podstawą jej udzielenia, jest przeprowadzenie wywiadu środowiskowego i wydanie na tej podstawie stosownej decyzji.

W 2023 r. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Czarnocinie objął pomocą 52 rodziny z terenu gminy. **Dane zawarte w tabeli 3 wskazują, że w ostatnim roku zmalała liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej.** Najczęstszym powodem udzielania pomocy społecznej na terenie Gminy Czarnocin jest bezrobocie.

Tabela 2. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w latach 2020-2023.

	2020 r.	2021 r.	2022 r.	2023r.
Liczba osób ogółem	76	81	109	52
Rodziny korzystające ze świadczeń z powodu problemów uzależnień	4	1	4	2

Źródło: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Czarnocinie

Tabela 3. Powody przyznawania pomocy społecznej- liczba rodzin⁷.

	2020 r.	2021 r.	2022 r.	2023r.
Niepełnosprawność	22	22	21	12
Bezrobocie	20	17	17	17
Ubóstwo	14	13	15	11
Bezradność w sprawach opiekuńczo- wychowawczych	14	12	5	9

⁷ W jednym przypadku podstawą do udzielenia pomocy może być równocześnie kilka przesłanek.

**Długotrwała lub ciężka
choroba**

28

29

28

15

Alkoholizm

4

5

4

2

Źródło: dane z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Czarnocinie

Zgodnie z art. 9b. ust. 1. w/w ustawy Zespół Interdyscyplinarny realizuje działania określone w gminnym programie przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej.

Do zadań zespołu interdyscyplinarnego należy tworzenie warunków umożliwiających realizację zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej oraz integrowanie i koordynowanie działań podmiotów, o których mowa w art. 9a ust. 3– 5 w/w ustawy, w szczególności przez:

- diagnozowanie problemu przemocy domowej na poziomie lokalnym;
- inicjowanie działań profilaktycznych, edukacyjnych i informacyjnych mających na celu przeciwdziałanie przemocy domowej i powierzanie ich wykonania właściwym podmiotom;
- inicjowanie działań w stosunku do osób doznających przemocy domowej oraz osób stosujących przemoc domową;
- opracowanie projektu gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej;
- rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym;
- powoływanie grup diagnostyczno-pomocowych i bieżące monitorowanie realizowanych przez nie zadań;
- monitorowanie procedury „Niebieskie Karty”;
- przekazywanie informacji, o której mowa w art. 9e ust. 3 w/w ustawy oraz dokumentacji, o której mowa w art. 9c ust. 5a w/w ustawy;
- kierowanie osoby stosującej przemoc domową do uczestnictwa w programie korekcyjno-edukacyjnym dla osób stosujących przemoc domową lub programie psychologiczno-terapeutycznym dla osób stosujących przemoc domową;
- składanie, na wniosek grupy diagnostyczno-pomocowej, zawiadomienia o popełnieniu przez osobę stosującą przemoc domową wykroczenia, o którym mowa w art. 66c

ustawy z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń (Dz. U. z 2022 r. poz. 2151, 2311, 2581 i 2600 oraz z 2023 r. poz. 289 i 535).

W ramach Zespołu Interdyscyplinarnego powoływane są Grupy Diagnostyczno-Pomocowe, które zapewniają interdyscyplinarny, kompleksowy, uwzględniający potrzeby wszystkich członków rodziny, charakter pracy. Do zadań grup diagnostyczno-pomocowych należy w szczególności:

- dokonanie, na podstawie procedury „Niebieskie Karty”, oceny sytuacji domowej osób doznających przemocy domowej oraz osób stosujących przemoc domową;
- realizacja procedury „Niebieskie Karty” w przypadku potwierdzenia podejrzenia wystąpienia przemocy domowej, zwłaszcza w sytuacji wystąpienia ryzyka zagrożenia życia lub zdrowia;
- zawiadomienie osoby podejrzanej o stosowanie przemocy domowej o wszczęciu procedury „Niebieskie Karty” pod jej nieobecność;
- realizacja działań w stosunku do osób doznających przemocy domowej oraz osób stosujących przemoc domową;
- występowanie do zespołu interdyscyplinarnego z wnioskiem o skierowanie osoby stosującej przemoc domową do uczestnictwa w programach korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową albo w programach psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową;
- występowanie do zespołu interdyscyplinarnego z wnioskiem o złożenie zawiadomienia o popełnieniu przez osobę stosującą przemoc domową wykroczenia, o którym mowa w art. 66c ustawy z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń;
- monitorowanie sytuacji osób doznających przemocy domowej, a także zagrożonych wystąpieniem przemocy domowej, w tym również po zakończeniu procedury „Niebieskie Karty”;
- zakończenie procedury „Niebieskie Karty”;
- dokumentowanie podejmowanych działań, stanowiących podstawę:
 - a uznania braku zasadności wszczęcia procedury „Niebieskie Karty”,
 - b wszczęcia procedury „Niebieskie Karty”;
- informowanie przewodniczącego zespołu interdyscyplinarnego o efektach podjętych działań w ramach procedury „Niebieskie Karty”.

Uzyskane dane wskazują, że w ostatnim roku zmalała liczba zakładanych „Niebieskich Kart”. Instytucją, która najczęściej wszczyna ową procedurę jest Policja.

Tabela 4. Liczba założonych Niebieskich Kart.

Procedura Niebieska Karta				
	2020 r.	2021 r.	2022 r.	2023 r.
Ogółem, w tym przez:	8	13	10	5
Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	0	0	0	1
Zespół Interdyscyplinarny	0	0	0	0
Policja	8	13	10	4

Źródło: dane z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Czarnocinie

Dane uzyskane od Policji potwierdzają dynamiczną tendencję zjawiska przemocy domowej na terenie gminy Czarnocin. Osobami doznającymi przemocy domowej najczęściej padają kobiety, zaś osobami stosującymi przemoc domową są mężczyźni.

Tabela 5. Liczba zdarzeń związanych z przemocą domową.

	2021	2022	2023
Liczba interwencji dotyczących przemocy domowej	9	8	10
Liczba osób doznających przemocy domowej- ogółem, w tym:	12	10	8
• Kobiety	11	10	24
• Mężczyźni	1	-	2
• Małoletni do 13 roku życia	2	-	4
• Nieletni w przedziale 13-18 lat	2	-	4
Liczba osób stosujących przemoc domową- ogółem, w tym:	12	10	6
• Kobiety	1	-	1
• Mężczyźni	11	10	5

• Nieletni	-	-	-
Liczba osób stosujących przemoc domową pod wpływem alkoholu-ogółem, w tym:	11	8	6
• Kobiety	-	-	1
• Mężczyźni	11	8	5
• Nieletni	-	-	-
Liczba dzieci obecnych podczas interwencji	2	-	4

Źródło: KPP Kazimierza Wielka

V Zasoby lokalne umożliwiające przeciwdziałanie zjawisku przemocy domowej

Grupy, instytucje oraz organizacje funkcjonujące na terenie danej gminy lub obejmujące zasięgiem działania jej mieszkańców, które prowadzą działalność na rzecz osób doznających przemocy domowej i osób stosujących przemoc domową należy zaliczyć do zasobów umożliwiających przeciwdziałanie zjawisku przemocy domowej. Wśród tych, które udzielają wsparcia mieszkańcom Gminy Czarnocin znajdują się przede wszystkim:

- Urząd Gminy Czarnocin;
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Czarnocinie;
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Czarnocinie;
- Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej;
- Komenda Powiatowa Policji w Kazimierzy Wielkiej;
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kazimierzy Wielkiej;
- Zakłady opieki zdrowotnej;
- Placówki oświatowe z terenu Gminy Czarnocin;
- Prokuratura Rejonowa;
- Sąd Rejonowy;

- Organizacje pozarządowe i stowarzyszenia, które w swojej działalności zajmują się przeciwdziałaniem przemocy domowej oraz ochroną osób doznających przemocy domowej.

VI Część programowa

6.1. Cel główny i cele szczegółowe Programu

Głównym celem wyznaczonym w Gminnym Programie Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej w Gminie Czarnocin na lata 2024-2027 jest:

Dążenie do zmniejszenia skali zjawiska przemocy w rodzinie na terenie Gminy Czarnocin poprzez zwiększenie skuteczności działań interwencyjnych wobec osób stosujących przemoc, a także zapewnienie pomocy i ochrony osobom doznającym przemocy domowej.

Osiągnięciu celu głównego ma służyć realizacja przedstawionych poniżej celów szczegółowych. Będzie to możliwe przy zaangażowaniu wszystkich instytucji działających na terenie Gminy Czarnocin, podmiotów społecznych i gospodarczych oraz przedstawicieli społeczności lokalnej.

1. CEL SZCZEGÓŁOWY:

Systematyczne diagnozowanie zjawiska przemocy domowej w Gminie Czarnocin.

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

- ✓ Sporządzanie statystyk określających wielkość zjawiska przemocy i ich aktualizacja (realizacja raz w roku);
- ✓ Przeprowadzanie badań ankietowych wśród mieszkańców gminy (w roku zakończenia obowiązywania Programu).

Wskaźniki monitorujące (roczne):

- liczba osób doznających przemocy domowej, a także zagrożonych wystąpieniem przemocy domowej objętych monitoringiem,
- liczba osób objętych badaniami ankietowymi.

Realizatorzy: Urząd Gminy Czarnocin, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespół Interdyscyplinarny, placówki oświatowe

Partnerzy realizacji: placówki służby zdrowia, specjaliści, Policja, Prokuratura Rejonowa, Sąd Rejonowy, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, kuratorzy sądowi, ośrodki wsparcia, kościół i społeczność lokalna.

2. CEL SZCZEGÓŁOWY:

Zapewnienie ochrony oraz wsparcia osobom i rodzinom dotkniętym przemocą.

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

- ✓ Ścisła współpraca z podmiotami zapewniającymi schronienie osobom doznającym przemocy domowej oraz udzielającymi im wsparcia (*działania ciągłe w latach obowiązywania Programu*);
- ✓ Monitorowanie sytuacji osób doznających przemocy domowej, a także zagrożonych wystąpieniem przemocy domowej, w tym również po zakończeniu procedury "Niebieskie Karty" (*działania ciągłe w latach obowiązywania Programu*);
- ✓ Zapewnienie osobom doświadczającym przemocy dostępu do bezpłatnej pomocy, w szczególności w formie: poradnictwa psychologicznego, prawnego, socjalnego, zawodowego i rodzinnego, interwencji kryzysowej oraz pomocy medycznej (*działania ciągłe w latach obowiązywania Programu*);
- ✓ Udostępnienie do publicznej wiadomości informatorów o instytucjach udzielających pomocy osobom doznającym przemocy domowej (*aktualizacja informatorów dwa razy w roku*);
- ✓ Praca socjalna z osobami doznającymi przemocy domowej (*działania ciągłe w latach obowiązywania Programu*);
- ✓ Udzielanie pomocy finansowej, rzeczowej oraz schronienia osobom doznającym przemocy domowej (*działania ciągłe w latach obowiązywania Programu*);
- Podnoszenie świadomości osób doznających przemocy domowej w zakresie przysługujących im praw oraz możliwych reakcji w sytuacji doświadczania przemocy domowej (*działania ciągłe w latach obowiązywania Programu*).

Wskaźniki monitorujące (roczne):

- liczba rodzin objętych wsparciem z systemu pomocy społecznej w związku z występowaniem przemocy domowej,
- liczba osób doznających przemocy domowej, a także zagrożonych wystąpieniem przemocy domowej objętych monitoringiem,
- liczba rodzin doznających przemocy domowej objętych pracą socjalną,
- liczba przedsięwzięć realizowanych w ramach działalności edukacyjnej i informacyjnej osób doznających przemocy domowej,
- liczba posiedzeń zespołu interdyscyplinarnego ds. przemocy domowej,

- liczba posiedzeń grup diagnostyczno-pomocowych,
- liczba osób doświadczających przemocy domowej przebywających w ośrodkach wsparcia,

Realizatorzy: Urząd Gminy Czarnocin, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespół Interdyscyplinarny, placówki oświatowe

Partnerzy realizacji: placówki służby zdrowia, specjaliści, Policja, Prokuratura Rejonowa, Sąd Rejonowy, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, kuratorzy sądowi, ośrodki wsparcia, kościół i społeczność lokalna.

3. CEL SZCZEGÓŁOWY:

Efektywne oddziaływanie na osoby stosujące przemoc domową.

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

- Interweniowanie w sytuacji występowania przemocy domowej poprzez stosowanie procedury „Niebieskiej Karty” (*działania ciągłe w latach obowiązywania Programu*);
- Kierowanie do udziału w programie korekcyjno-edukacyjnym lub psychologiczno-terapeutycznym osób stosujących przemoc domową ze szczególnym naciskiem na motywowanie ich do udziału w programach oraz informowanie o obowiązujących, nowych, potencjalnych następstwach karnych niezgłoszenia się lub nieukończenia programu (*działania ciągłe w latach obowiązywania Programu*);
- Współpraca z innymi podmiotami działającymi na terenie gminy mająca na celu realizację działań zmierzających do ograniczenia zjawiska przemocy domowej (*działania ciągłe w latach obowiązywania Programu*);
- Podnoszenie świadomości osób stosujących przemoc domową w zakresie negatywnych konsekwencji prawnych, społecznych oraz zdrowotnych jej stosowania (*działania ciągłe w latach obowiązywania Programu*).

Wskaźniki monitorujące (roczne):

- ✓ liczba przeprowadzonych interwencji,
- ✓ liczba sporządzonych „Niebieskich Kart”;

- ✓ liczba osób skierowanych do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych lub psychologiczno- terapeutycznych,
- ✓ liczba przekazanych Policji lub kuratorom sądowym informacji przez pracowników socjalnych o ponownym stosowaniu przemocy domowej przez osoby uprzednio skazane za tego rodzaju przemoc,
- ✓ liczba podmiotów, z którymi podjęto współpracę.

Realizatorzy: Urząd Gminy Czarnocin Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespół Interdyscyplinarny, placówki oświatowe

Partnerzy realizacji: placówki służby zdrowia, specjaliści, Policja, Prokuratura Rejonowa, Sąd Rejonowy, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, kuratorzy sądowi, ośrodki wsparcia, kościół i społeczność lokalna

4. CEL SZCZEGÓŁOWY:

Prowadzenie działań profilaktycznych, zwiększenie poziomu wiedzy na temat zjawiska przemocy domowej oraz podnoszenie wrażliwości społecznej wśród wszystkich mieszkańców gminy.

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

- Edukacja dzieci i młodzieży w zakresie radzenia sobie z przejawami agresji i przemocy, w szczególności tworzenie programów profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy (*działania ciągłe w latach obowiązywania Programu*);
- Organizowanie akcji i kampanii informacyjnych ukazujących problem zjawiska przemocy domowej, a także wzbudzających wrażliwość wśród społeczeństwa na występowanie zjawiska przemocy domowej oraz wzbudzanie poczucia odpowiedzialności za zgłaszanie takich przypadków. Udział w ogólnopolskich kampaniach na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej (*działania ciągłe w latach obowiązywania Programu*);
- Realizacja programów profilaktyczno-edukacyjnych dla rodzin w zakresie promowania i wdrażania prawidłowych metod wychowawczych oraz wychowania bez przemocy, a także podnoszących ich kompetencje opiekuńczo- wychowawcze (*działania ciągłe w latach obowiązywania Programu*);

- Rozpowszechnianie informacji o placówkach pomocowych oraz programach profilaktycznych realizowanych na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej (*aktualizacja udostępnionych informacji dwa razy w roku*);
- Ścisła współpraca z innymi podmiotami na terenie gminy podejmującymi działania mające na celu edukację społeczności lokalnej w kierunku przeciwdziałania przemocy domowej (*działania ciągle w latach obowiązywania Programu*).

Wskaźniki monitorujące (roczne):

- ✓ liczba programów profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy skierowanych do dzieci i młodzieży,
- ✓ liczba programów profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy skierowanych do rodziców,
- ✓ liczba opracowanych i upowszechnianych materiałów informacyjnych w zakresie przemocy domowej,
- ✓ liczba programów i kampanii społecznych w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej, w których brano udział.

Realizatorzy: Urząd Gminy Czarnocin, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespół Interdyscyplinarny, placówki oświatowe

Partnerzy realizacji: placówki służby zdrowia, specjaliści, Policja, Prokuratura Rejonowa, Sąd Rejonowy, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, kuratorzy sądowi, ośrodki wsparcia, kościoły i społeczność lokalna.

5. CEL SZCZEGÓŁOWY:

Podniesienie poziomu wiedzy i umiejętności osób realizujących zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy domowej w celu poprawy współpracy i skuteczności podejmowanych działań.

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

- Systematyczne prowadzenie szkoleń dla wszystkich przedstawicieli służb podejmujących działania na rzecz rodzin dotkniętych przemocą domową w celu doskonalenia i podnoszenia ich umiejętności oraz skutecznego radzenia sobie ze stresem oraz przeciwdziałania wypaleniu zawodowemu (*zapewnienie szkoleń minimum raz w roku w latach obowiązywania Programu*);

- Zapewnienie dostępu pracownikom zawodowym zaangażowanym w przeciwdziałanie przemocy domowej dostępu do specjalistycznej literatury oraz materiałów szkoleniowych (*działania ciągłe w latach obowiązywania Programu*);
- Organizowanie spotkań mających na celu wymianę doświadczeń między pracownikami różnych instytucji wchodzących w skład Zespołu Interdyscyplinarnego (*działania ciągłe w latach obowiązywania Programu*).

Wskaźniki monitorujące (roczne):

- ✓ liczba osób biorących udział w szkoleniach/podnoszących swoje kwalifikacje z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej;
- ✓ liczba zakupionych materiałów szkoleniowych;
- ✓ liczba posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego.

Realizatorzy: Urząd Gminy Czarnocin, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespół Interdyscyplinarny, placówki oświatowe

Partnerzy realizacji: placówki służby zdrowia, specjaliści, Policja, Prokuratura Rejonowa, Sąd Rejonowy, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, kuratorzy sądowi, ośrodki wsparcia.

6.2. Realizacja, monitoring i ewaluacja Programu

Działania wyznaczone w Gminnym Programie Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2024-2027 mają charakter ciągły i są skierowane do:

- mieszkańców Gminy Czarnocin, w tym dla osób zagrożonych przemocą domową;
- osób stosujących przemoc domową;
- osób doznających przemocy domowej;
- świadków przemocy domowej;
- osób/ instytucji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy domowej.

Podmiotami odpowiedzialnymi za realizację działań są: Wójt Gminy Czarnocin, Rada Gminy Czarnocin, Urząd Gminy Czarnocin, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespół Interdyscyplinarny, placówki oświatowe.

Natomiast parterami w realizacji działań są: placówki służby zdrowia, specjaliści, Policja, Prokuratura Rejonowa, Sąd Rejonowy, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, kuratorzy sądowi, ośrodki wsparcia, organizacje pozarządowe, kościół i społeczność lokalna.

Szczegółowe określenie wysokości planowanych środków na realizację Programu nie jest możliwe ze względu na długi okres obowiązywania dokumentu, a także brak stałych, długookresowych źródeł finansowania. Należy założyć, że źródłami finansowania lub współfinansowania przedsięwzięć przewidzianych do realizacji Programu będą: budżet samorządowy (gminny, powiatowy, wojewódzki) i centralny, fundusze zewnętrzne, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni (krajowi i zagraniczni).

Monitoring Programu umożliwi analizę realizacji podejmowanych działań, a także pozwoli na ocenę ich skuteczności i efektywności. W tym celu raz w roku, do końca I kwartału opracowany będzie dokument, który będzie opisywał zrealizowane działania w roku ubiegłym. W celu oceny stopnia wdrożenia działań zostaną wykorzystane wskaźniki monitorujące. W oparciu o w/w dane będzie dokonywana ewaluacja programu celem sprawdzenia jego skuteczności, trafności i określenia potrzeby wprowadzenia ewentualnych zmian. Sprawozdanie z realizacji Programu przygotowuje Przewodniczący Zespołu Interdyscyplinarnego i przedstawia je Wójtowi Gminy Czarnocin i Radzie Gminy Czarnocin.

6.3. Harmonogram realizacji Programu

Program realizowany będzie na terenie Gminy Czarnocin w latach 2024-2027. Wdrażanie programu rozpocznie się po jego uchwaleniu, a działania zaplanowane do realizacji w ramach Programu będą wdrażane w formie ciągłej.

Uzasadnienie

Zgodnie z ustawą z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, w związku z art. 6 ust.2 pkt 1 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej, do zadań gminy należy opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej. Zjawisko przemocy domowej oraz skutki społeczne wynikające z pozostawiania ofiar i świadków przez wiele lat w sytuacji przemocy, stanowią poważne wyzwanie. Przedstawiony Program jest propozycją kontynuacji systemowych, kompleksowych i długofalowych działań na rzecz ograniczania zjawiska przemocy domowej. Zakłada doskonalenie oraz wspieranie zintegrowanego systemu przeciwdziałania przemocy domowej, opartego na współpracy wielu działających na terenie Gminy Czarnocin służb, instytucji i organizacji. Realizacja zadań zawartych w Programie umożliwi systemowe podejście do problemu przemocy domowej oraz sukcesywne zwiększenie skuteczności działań kierowanych do osób, rodzin i środowisk, w których ten problem występuje lub dla których stanowi zagrożenie. Projekt Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2024-2027 został przygotowany na bazie dotychczasowych doświadczeń przy współpracy z członkami Zespołu Interdyscyplinarnego w Czarnocinie i jest zgodny z Rządowym Programem Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024- 2030